ΠΗΛΙΝΟΙ ΕΞ ΑΤΤΙΚΗΣ ΠΙΝΑΚΕΣ

(Πίναξ 11)

Ὅτε πλέον ἢ πρὸ εἰκοσαετίας ὁ Benndorf καταστρώνων τὸν κατάλογον τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου γνωστῶν πηλίνων πινάκων μετὰ *γραφῶν* (Griechische und Sicilische Vasenbilder, σελ. 16) ἐγνώριζεν ἡμῖν τότε τὸ πρῶτον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίσθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν *πηλὸν* εἰς κατασκευὴν *πινάκων* καὶ ὅτι καὶ τούτους καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ ἀγγεῖα *ἔγραφον*, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἦν ἐλάχιστος, ἤτοι μόλις *δέκα καὶ τρεῖς*. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ηὔξησεν ἔκτοτε σφόδρα, πρὸ πάντων μὲν διὰ τῆς παρὰ τὴν Κόρινθον[1] ἀνευρέσεως ἑκατοντάδων θραυσμάτων, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰς φῶς ἐλθόντων ἐν διαφόροις σκαφαῖς.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν λόγῳ πινάκων εἶναι μικροὶ τὸ μέγεθος, ἀλλ' αἱ ἐπ' αὐτῶν *γραφαὶ* ἀποτελοῦσιν ἕν τι ὅλον, αἱ δὲ κατὰ τὸ ἄνω μάλιστα χεῖλος τῆς πλίνθου τοῦ πίνακος ὀπαὶ μαρτυροῦσιν ἀπὸ κοινοῦ μετά τινων ἀρχαίων εἰκόνων (Benndorf ἔ. ἀ. σελ. 13) ὅτι συνείθιζον νὰ κρεμῶσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τοὺς προσηλῶσι. Προσηλωμένον λ. χ. πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὸν τοῦ Λούβρου πίνακα τὸν εἰκονίζοντα τὸν παρὰ τὸν νεκρὸν *θρῆνον* (Benndorf πίν. 1, Rayet καὶ Collignon ἔ. ἀ. σελ. 143) ἕνεκα τοῦ τρόπου τῆς τοποθετήσεως τῶν ὀπῶν, ἐκ δὲ τῆς *γραφῆς* αὐτοῦ ἀνάγκη νὰ εἰκάσωμεν ὅτι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἢ ἐν οἰκογενειακῷ τινι *τάφῳ* ἥρμοζε νὰ ἦναι τοποθετημένος.

Πλὴν ὅμως τῶν πολυαρίθμων τούτων *πινακίδων*, ἃς ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ὡς ἀναθήματα δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν, ὑπάρχει καὶ ἑτέρα τις τάξις, μέχρι τοῦδε ὀλίγα ἀριθμοῦσα παραδείγματα, *πινάκων* ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐκείνων διὰ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ πάχους αὐτῶν διακρινομένων καὶ ἀρχικῶς πρός τινα ἀρχιτεκτονικὸν σκοπὸν προωρισμένων. Παράδειγμα τούτου τοῦ τρόπου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Benndorf ἐν τούτῳ τῷ περιοδικῷ (1887 σελ. 114 καὶ ἑξ. πίν. 6) μετ' εἰκόνος δημοσιευθὲν *πίνακος* θραῦσμα ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐσχάτως ἔτι μᾶλλον συνεπληρώθη διὰ τῆς εὑρέσεως καὶ ἑτέρου θραύσματος (Athen. Mittheil. XIII σελ. 228) ὥστε νῦν τὸ ὅλον ὕψος τῆς πλίνθου εἶναι σχεδὸν 0,70. Τῶν στενῶν πλευρῶν τῆς πλίνθου μόνον ἡ ἀνωτέρα ἦτο τὸ πάλαι ὁρατὴ καὶ τούτου ἕνεκα καὶ μόνον αὕτη κεκοσμημένη, αἱ λοιπαὶ στεναὶ πλευραὶ εἶχον ἀφεθῆ ἀκατέργαστοι καὶ ἀνώμαλοι, ὥστε προδήλως δὲν ἐφαίνοντο (Ἐφ. Ἀρχ. 1887 σελ. 117 καὶ 124). Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φαντασθῶμεν καὶ τοῦτον τὸν πίνακα μετ' ἄλλων ὁμοίων ἔν τινι θωρακείῳ ἐνιδρυμένον, κατὰ δὲ τὰς πλαγίας στενὰς αὐτοῦ πλευρὰς ὑπὸ οἱονεὶ ξυλίνων ἢ λιθίνων παραστάδων, ὡς ὑπὸ πλαισίου, περιβεβλημένον. Πολὺ δὲ μᾶλλον καταφανεστέρα εἶναι ἡ χρῆσις τοιούτων πινάκων πρός τινα ἀρχιτεκτονικὸν σκοπὸν ἐν τοῖς θραύσμασι δύο μεγαλειτέρων σειρῶν, ὧν αἱ γραφαὶ εἰκόνιζον τὰ τῆς *ταφῆς* ἐν γένει· εὑρέθησαν καὶ ταῦτα ἐν Ἀθήναις ὄπισθεν τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα, καὶ εἶναι νῦν κτῆμα τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (Furtwängler, Vasensammlung I σελ. 315), μόλις δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ μόνον ἐν μέρει ἐδημοσιεύθησαν εἰκόνες αὐτῶν (Gazette Archéol. XIII σελ. 225). Τὸ ὕψος ἑκάστης πλίνθου εἶναι 0,37, τὸ μῆκος 0,43 περίπου καὶ τὸ πάχος των 0,025-0,037 Γ. Μ. «οὐδὲν δὲ παρατηρεῖται ἐπ' αὐτῶν τὸ μαρτυροῦν

[1] Παράβ. Furtwängler, Beschreibung der Vasensammlung I σελ. 47, Rayet καὶ Collignon, Céramique grecque σελ. 144, Collignon ἐν τοῖς Monuments grecs II ἀριθ. 11—13 καὶ τὴν ἐκεῖ βιβλιογραφίαν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

ὅτι ἦσαν προσηλωμέναι ἐπί τινος τοίχου ἢ ἄλλης τινὸς ἐπιφανείας ἢ ὅτι συνεδέοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ πίνακες», ὅθεν ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὡς λέγει ὁ Furtwängler «ὅτι ἦσαν ἐντεθειμένοι ὡς *μετόπαι* ἐν ἐντομῇ λιθίνου τοίχου, ἂν τῷ ὄντι ἦσάν ποτε σταθερῶς ἱδρυμένοι» (Furtwängler ἔ. ἀ. ἀριθ. 1811-1826).

Ὅσον ἐγὼ οἶδα, μέχρι τοῦδε δὲν ἐγένοντο γνωστὰ ἕτερα παραδείγματα τούτου τοῦ τρόπου τῶν *πινάκων*· τὸ πολὺ πολὺ ἠδυνάμεθα ὡς τοιαῦτα ἀκόμη νὰ ἐκλάβωμεν καὶ τὰ παρὰ Benndorf (ἔ. ἀ. σελ. 121, πίν. 2) ἀπεικονισμένα θραύσματα, τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Κοπεγχάγης, ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν, εἰ καὶ τότε τὸ μικρὸν αὐτῶν πάχος (0,017 Benndorf ἔ. ἀ. σελ. 17) θὰ ἦτο παράδοξον. Καλὸν λοιπὸν ἐνόμισα νὰ ἑλκύσω τὴν προσοχὴν τῶν συναδέλφων ἐπὶ τὰ λείψανα ὁμοίων τινῶν ἀρχιτεκτονικῶν πινάκων, ἅτινα ἡ Ἀρχ. Ἑταιρία κέκτηται, ἄλλως τε καὶ διότι τῶν θραυσμάτων τούτων ἐν φαίνεταί μοι ἔχον ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα. Καὶ ἐπὶ τούτων τῶν πινάκων (ὧν αἱ γραφαί, ὡς καὶ αἱ τῶν τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου, εἶναι μελανόμορφοι) εἰκονίζοντο ὡσαύτως *θρῆνοι* καὶ *ταφαί*.

1ον. Σῴζεται ἡ ἄνω δεξιὰ γωνία τοῦ πίνακος (Καταλ. ἀγγείων ἀριθ. 4230 = Θ. Π. 283). Εὑρέθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ὁδὸν *ἐλαιοτριβείων* καὶ ἠγοράσθη παρὰ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας κατὰ τὸ 1884ον ἔτος· πλάτος αὐτοῦ 0,29, ὕψ. 0,21, πάχος 0,032. Ἡ κυρίως πλίνθος πεποίηται ἐξ ἐπιεικῶς μὴ καθαροῦ καὶ χονδροειδοῦς πηλοῦ, ἐφ' οὗ εἶναι ἐπιτεθειμένον ἕτερον ἱκανῶς λεπτοῦ πηλοῦ στρῶμα, ἐφ' οὗ καὶ ἡ γραφή. Ἡ ἀπεικόνισις τούτου τοῦ θραύσματος (πίν. 11) καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν λεπτομερεστέραν αὐτοῦ περιγραφήν· παρατηρῶ μόνον ὅτι τὸ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀποτριβὲν ἐρυθρὸν καὶ μέλαν χρῶμα συνεπληρώθησαν ἐν τῇ ἀπεικονίσει κατὰ τὰ σῳζόμενα ἀσφαλῆ ἴχνη. Παράξενον εἶναι ὅτι τὸ ἐγχάρακτον κόσμημα τοῦ ἱματίου τοῦ ἑδδόμου ἀνδρός, ἀπ' ἀριστερῶν γινομένης τῆς ἀριθμήσεως, ἐκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος, ᾧ ἐχρήσατο ὁ τεχνίτης κατόπιν πρὸς τὴν γραφήν. Παράδοξος δὲ ἐπίσης καὶ οὐχὶ κατὰ φύσιν βεβαίως εἶναι καὶ ἡ ἀπεικόνισις τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς προελθοῦσα ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ἐλλείψεως χώρου. Ἡ παράστασις οὐδὲν ἔχει τὸ ἄηθες· ὀκτὼ κατὰ ζεύγη ἄνδρες ἵστανται πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένοι καὶ τὴν *δεξιὰν χεῖρα ὑψωμένην* ἔχοντες ἐξάρχονται τοῦ θρήνου· ἡ χειρονομία αὕτη, ἥτις καὶ ἐν παραστάσεσι τῆς προθέσεως εὕρηται (παράβ. π.χ. Furtwängler ἔ.ἀ. ἀριθ. 1887-1889, 3999 καὶ τὸν μνημονευθέντα ἀνωτέρω πίνακα τοῦ Λούβρου) θὰ ἦναι ἐκείνη, ἣν καὶ ὁ Εὐριπίδης[1] μνημονεύει καὶ περὶ ἧς ὅ τε Benndorf (ἔ. ἀ. σελ. 34 καὶ 181) καὶ ὁ Pottier (Étude sur les lecythes blancs, σελ. 58) κάμνουσι λόγον· ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν δικαιώμεθα νὰ ταυτίσωμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ληκύθων καὶ ἀλλαχοῦ συχνὰ ἀπαντῶσαν προέκτασιν τῆς χειρός, ἥτις ὅλως αὐθαίρετον σχῆμα δύναται νὰ ἦναι. Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὑπὲρ τὴν παράστασιν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ θραύσματος διηκούσης, ἔσται ἡμῖν κατωτέρω ὁ λόγος.

2ον. Ἡ κάτω δεξιὰ γωνία (Καταλ. ἀγγείων ἀριθ. 4232 = Θ. Π. 285). Εὑρέθη πιθανῶς καὶ τοῦτο τὸ θραῦσμα ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον, ἠγοράσθη δ' ἐπίσης ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1884)· ὕψος 0,315, πλάτος 0,215, πάχος 0,034. Καὶ τούτου ὁ πηλὸς εἶναι ἀκάθαρτος καὶ χαλικίων πλήρης, πλὴν τοῦ ἐπιτεθειμένου στρώματος (πάχος αὐτοῦ 0,004) οὗ ὁ πηλὸς ὡσαύτως εἶναι λεπτὸς ἐρυθρός. Εἰκονίζονται δὲ τρία ζεύγη ἀνδρῶν (αἱ κεφαλαὶ ἐξέλιπον) τὸ ἱμάτιον περιβεβλημένων καὶ πρὸς τἀριστερὰ βαδιζόντων· τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἔχουσι πρὸς τὰ κάτω κεκλιμένην καὶ ἐν μέρει τῷ ἱματίῳ κεκαλυμμένην, τὴν δὲ δεξιάν, καθ' ὅσον σῴζεται, ὑψωμένην. Αἱ παρυφαὶ τῶν ἱματίων των κοσμοῦνται δι' ἐγχαράκτων κοσμημάτων, αὐτὰ δὲ τὰ ἱμάτια εἶναι γεγραμμένα, ὡς συνήθως, δι' ἐρυθροῦ καὶ μέλανος χρώματος, ὑπὸ δὲ τὴν παράστασιν γέγραπται κατὰ τὴν πρὸς τἀριστερὰ φορὰν *μαίανδρος* 0,025 περίπου πλάτους μεταξὺ δύο μελαινῶν γραμμῶν, δεξιὰ δὲ κατὰ τὴν ὀφρῦν τῆς πλίνθου ἐπίσης δύο μέλαιναι γραμμαί, ὡς καὶ ἐν τῷ ἀπεικονισθέντι θραύσματι.

3ον. Ἡ ἀριστερὰ κάτω γωνία (Καταλ. ἀγγείων 4233 = Θ. Π. 286). Ἠγοράσθη κατὰ τὸ

[1] Ἄλκηστ. στίχ. 780 «οὐδ' ἐξέτεινα χεῖρα ἀποιμώζων ἐμὴν δέσποιναν.» - Ἱκέτιδ. στίχ. 776 «ἀλλ' εἶεν αἴρω χεῖρα ἀπαντήσας νεκροῖς.»

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

αὐτὸ ἔτος καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, παρ' οὗ καὶ τὸ προηγούμενον· ὕψος 0,215, πλάτος 0,155, πάχος 0,028. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ θραύσματι ἐπὶ τοῦ βαναυσικωτέρου πηλοῦ, ἐξ οὗ κυρίως εἶναι πεποιημένη ἡ ὅλη πλίνθος, εἶναι ἐπιτεθειμένον στρῶμα πηλοῦ λεπτοτέρου πάχους 0,003 - 0,001. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος δύο ζευγῶν πρὸς τὰ δεξιὰ βαδιζόντων ἀνδρῶν ὁμοιοτάτων τοῖς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 περιγραφέντος θραύσματος, πρὸς ὃ συμφωνεῖ τοῦτο τὸ θραῦσμα καὶ κατὰ τὸν μαίανδρον καὶ κατὰ τὰς μελαίνας γραμμὰς κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὀφρῦν τῆς πλίνθου.

4ον. Θραῦσμα τοῦ ἀνωτέρου μέρους πλίνθου ἐκ καλοῦ ἐρυθροῦ πηλοῦ πεποιημένης· ὕψος 0,10, πλάτος 0,11, πάχος 0,025. Εὑρέθη ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας πέρυσιν (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4300). Ἄνω ὑπάρχει κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ φορὰν μαίανδρος πλάτους 0,015 ὑπὲρ δὲ τὸν μαίανδρον χῶρος ἄγραφος. Ἡ ἄνω ὀφρῦς τῆς πλίνθου δὲν σῴζεται. Τῆς παραστάσεως σῴζεται μόνον πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ κάτω ἱπτάμενον πτηνὸν πρὸ τοῦ ὁποίου ἀπωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ εὕρηται ἡ ἐπιγραφὴ ΑΡΙΤΑ ἔτι δ' ἀπωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ κάτω διακρίνεται ἡ κεφαλὴ γυναικός, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τοῦ ὠτὸς λευκῷ χρώματι γεγραμμένου. Τὸ πρόσωπον καλύπτεται ὑπὸ τοῦ λαιμοῦ ἵππου, οὗ ὡσαύτως ἐλάχιστον μέρος σῴζεται· λευκὸς ἦν οὗτος γεγραμμένος, ἡ δὲ χαίτη αὐτοῦ διὰ λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν ἐναλλὰξ λεπτῶν κυματοειδῶν γραμμῶν. Εἰκονίζετο προδήλως ἡ *ἐκφορά*. Πτηνὸν φέρεται ἀπεικονισμένον καὶ ἕν τινι τῶν θραυσμάτων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (Furtwängler ἔ. ἀ. ἀρ. 1826).

5ον. Ἀριστερὰ ἄνω γωνία (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4301). Εὑρέθη ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,105, πλάτος 0,10, πάχος 0,028· πηλὸς καλὸς ἐρυθρός. Τῆς παραστάσεως σῴζεται τὸ ἀνώτερον μέρος πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένου πωγωνοφόρου ἀνδρός, ὅστις ἅπτεται τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς, ἐν ᾧ ἀνοίγει τὸ στόμα εἰς *θρηνῳδίαν*· ἡ γενειὰς εἶναι ἐρυθρῷ χρώματι γεγραμμένη· ὀλίγον τι χαμηλότερα διακρίνεται καὶ δευτέρα τις κεφαλή, ἧς ὅμως μόνον τὸ ἀνώτερον μέρος σῴζεται, καὶ περαιτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ τὰ ἴχνη καὶ τρίτης τινὸς κεφαλῆς.

6ον. Θραῦσμα (Κατάλ. ἀγγείων ἀριθ. 4302). Εὑρέθη ἔνθα καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,115, πλάτος 0,095, πάχος 0,027· ὁ πηλὸς αὐτοῦ καλὸς ἐρυθρός. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος ἱσταμένου καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένου ἀνδρός, περιβεβλημένου δὲ ἱμάτιον, ὅπερ ἐν μέρει ἦτο δι' ἐρυθροῦ χρώματος γεγραμμένον· ὄπισθεν διακρίνεται μέρος ἐνδύματος ἐγχάρακτα φέροντος κοσμήματα, δευτέρας τινὸς βεβαίως μορφῆς λείψανον.

7ον. Θραῦσμα (Κατάλ. ἀγγείων. ἀριθ. 4303). Εὑρέθη ὡσαύτως ἔνθα καὶ τὰ τρία προηγούμενα καὶ ἠγοράσθη συγχρόνως· ὕψος 0,10, πλάτος 0,11, πάχος 0,027. Πηλός, οἷος ὁ τοῦ προηγουμένου. Σῴζεται τὸ κατώτερον μέρος δύο ἱσταμένων καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένων μορφῶν, γυναικὸς τινός, ὡς ἡ λευκὴ χεὶρ δεικνύει, καὶ ἑτέρας τινὸς μορφῆς, ἧς μόνον ἐλάχιστα διεσώθησαν ἴχνη. Τὰ ἐνδύματα πλὴν τοῦ μέλανος δεικνύουσι καὶ ἐρυθροῦ χρωματισμοῦ ἴχνη.

Προδήλως ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἐν τοῖς ἄνω περιγραφεῖσι θραύσμασι δύο μειζόνων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένων (1 - 3 καὶ 4 - 7) παραστάσεων τὰ λείψανα· καὶ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, καὶ τὸ πάχος τῶν πλίνθων των καὶ ἡ ἐπεξεργασία τούτων εἰς τοῦτο μᾶς ἄγουσιν ἀναγκαίως τὸ συμπέρασμα, οὐδεὶς δὲ ὑπάρχει λόγος βιάζων ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν πλείονα τῶν δύο τούτων (1 - 3 καὶ 4 - 7) συμπλεγμάτων· αἱ παραστάσεις ὅμως ἦσαν καὶ ἐνταῦθα ἀρκετὰ ἐκτενεῖς ὅπως καὶ αἱ τῶν δύο ζωοφόρων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου. Καὶ τὰ μὲν ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 3 τεμάχια ἴσως εἰσὶ τῆς αὐτῆς πλίνθου μέρη· τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἦν μέρος ἑτέρας πλίνθου καὶ ἐκτὸς τῶν κατὰ διαφόρους θέσεις ἐστραμμένων χορῶν τῶν θρηνῳδούντων, ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ ὑπῆρχε τοὐλάχιστον μία ἔτι παράστασις ἡ τῆς *προθέσεως*· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κολοβὴ ἐπιγραφὴ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 θραύσματος ὑποδηλοῖ ὅτι πάλαι ποτὲ πλείονες ἦσαν αἱ ἐν λόγῳ πλίνθοι αἱ τὴν συνέχειαν ἑνός τινος ὅλου ἀποτελοῦσαι. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 4 - 7 περιγραφέντα θραύσματα ἠδύναντο ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς μέρη ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πίνακος, ἐν ᾧ εἰκονίζετο ἡ ἐκφορά, ἀλλὰ καὶ τότε ἔπρεπε ἐπίσης νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀναλογίαν τὴν ἐκ πλειό-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

νων ὁμοίων πινάκων συγκρότησιν ἑνός τινος ὅλου.

Ὑπῆρχον λοιπὸν ἐν Ἀθήναις χρόνοι (τὸ ὅτι δὲ πάντες οὗτοι οἱ πίνακες, ὧν τὰ περισωθέντα θραύσματα ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, τῶν αὐτῶν εἰσι χρόνων προϊόντα, τῶν χρόνων δηλ. τῆς ἀκμῆς τῆς μελανομόρφου ἀγγειογραφίας, οὐδεμιᾶς χρήζει ἐνταῦθα ἀποδείξεως) ὑπῆρχον, λέγομεν, ἐν Ἀθήναις χρόνοι, καθ' οὓς ἐπεκράτει ἡ συνήθεια μακρὰς ζωοφόρους ἐκ πηλίνων πινάκων συνισταμένας διὰ *νεκρικῶν παραστάσεων* νὰ κοσμῶσι· ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο αἱ ζωοφόροι αὗται;

Καὶ ὁ τόπος τῆς εὑρέσεως καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν γραφαὶ σαφῶς μαρτυροῦσιν ὅτι ἐχρησίμευον εἰς κόσμον τῶν *τάφων* ἐν γένει· ἂν δὲ ἡ πληροφορία ὅτι οἱ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου πίνακες ἐντὸς τοῦ τάφου γυναικὸς εὑρέθησαν (Gazette archéol. XIII σελ. 225) ἦτο βάσιμος, ὁ κύκλος τῶν ὑποθέσεών μας ἤθελε γίνη πολὺ στενός· ἀλλ' ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀγγείων τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου ὁ Furtwängler ἀναφέρει μόνον τὸν *τόπον*, περὶ δὲ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως τῶν ἐν λόγῳ θραυσμάτων λέγει μόνον ὅτι ἡ κατάστασις, ἐν ᾗ ταῦτα εὑρέθησαν, καθίστα πολὺ πιθανὴν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι αἱ πλίνθοι εἶχον ἐπίτηδες θραυσθῆ. Ὅτι δὲ τοῦτο κατ' αὐτὴν τὴν *ταφὴν* ἐγένετο ἠδύνατό τις τούτοις ἑπόμενος καὶ ἀπὸ εἰκασίας εἰς εἰκασίαν προβαίνων νὰ ὑποθέσῃ, ἀλλ' εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἠδυνάμεθα νὰ ἀντιπαρατηρήσωμεν ὅτι εἰς συντριβὴν τῶν βαρέων τούτων κεραμιδοειδῶν πλίνθων θὰ ἐχρειάζετο μεγάλη δύναμις, ἥτις ὅλως ἀνάρμοστος θὰ ἦτο πρὸς τὴν καθαρῶς συμβολικὸν χαρακτῆρα ἔχουσαν πρᾶξιν τῆς θραύσεως οἰωνδήποτε τοῖς νεκροῖς προσφερομένων ἀντικειμένων. Τοὐναντίον μάλιστα ἐκ τῆς ἀληθῶς μεγάλης ἀκρωτηριάσεως τῶν πλίνθων ἀνάγκη νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὗται οὐχὶ ἐντὸς τοῦ τάφου δηλ. ἐν σχετικῇ τινι ἀσφαλείᾳ εὑρίσκοντο· ἄλλως θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι σχεδὸν ἀλύμαντοι ἤθελον ἐξαχθῆ τῆς γῆς. Πρὸς δὲ τούτοις, ἵνα καὶ τοῦτο προσθέσωμεν, αὐτὰ τὰ θραύσματα τῶν ἄλλοτε τοσοῦτον ἐκτενῶν παραστάσεων οὕτως ὀλιγάριθμα καὶ κολοβὰ εὑρεθέντα ἀποκρούουσιν ὡσαύτως τὴν ὑπόθεσιν ὅτι θραύσας τις πρῶτον τὰς πλίνθους ταύτας κατὰ τὴν ταφὴν τὰς ἔρριψεν ἔπειτα εἰς τὸν τάφον, διότι ἂν οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, θὰ εἴχομεν αὐτὰς (τὰς παραστάσεις) σήμερον ὁλοκλήρους ἔστω καὶ ἐν συντρίμμασι.

Ὑπετέθη ἤδη σιωπηλῶς ὅτι αἱ πλίνθοι αὗται προωρισμέναι ἦσαν νὰ ποτελῶσι συνεχεῖς ζωοφόρους στερρῶς που ἱδρυμένας· ἡ τῶν στενῶν πλευρῶν ἐξωτερικὴ διασκευὴ καὶ ἡ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 θραύσματος ἐπιγραφή, ἧς ἡ συνέχεια εὑρίσκετο προδήλως ἐν τῇ παρακειμένῃ πλίνθῳ, ὑποστηρίζουσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Τῆς δὲ ὑποθέσεως ταύτης ὅτι δηλ. αἱ πλίνθοι ἀπετέλουν ζωοφόρους τεθείσης ὡς βάσεως, δύο ἐξηνέχθησαν, ὅσον ἐγὼ οἶδα, γνῶμαι περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐν λόγῳ ζωοφόρων, ἡ μὲν ὅτι προωρισμέναι ἦσαν νὰ κοσμῶσι τοὺς τοίχους τῶν τάφων ἡ δὲ ὅτι ἐκόσμουν τὴν σαρκοφάγον αὐτήν. Ἀλλ' εἰς ταῦτα ἀντιστρατεύονται ὄχι μόνον ὅσα ἀνωτέρω ἀνέφερα περὶ τῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ τὰ θραύσματα εὑρέθησαν, ἀλλ' εἰς μὲν τὴν πρώτην γνώμην καὶ τὸ ὅτι ἀκόμη ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἰδίως *τάφου* διακόσμησις ἀντίκειται ὅλως εἰς τὰ ἀττικὰ ἔθιμα, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὅτι ἵνα τις τὴν σαρκοφάγον οὕτω πως διακοσμήσῃ ὤφειλε καὶ αὐτὴν ταύτην ὁλόκληρον ἐκ πηλοῦ νὰ κατασκευάσῃ, ὡς τοῦτο ἐν Κλαζομεναῖς ἐγένετο.

Τὸ πρόβλημα λύεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 θραύσματος· ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶχε τὸ πρῶτον χαραχθῆ ἐπιπολαίως κατόπιν δὲ καὶ διὰ χρώματος γραφῆ καὶ δὴ καὶ οὐχὶ κατὰ πάντα ἡ αὐτή· ὁ τεχνίτης εἶχε δηλ. πρῶτον χαράξει τάδε τὰ γράμματα:

ΝΟΣΣΕΣΤΟΔΕΣΤΙΝΑΡΕΙΟ

εἶτα δὲ διορθῶν καί τί του λάθος καὶ παραλείπων τὸ Ν τοῦ *ἐστὶ* ἔγραψε τάδε:

ΙΟΣΙΣΕΜΑΤΟΔΕΣΤΙΙΑΡΕΙΟ

Προδήλως δὲ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ λείψανα ἐμμέτρου τινὸς ἐπιτυμβιδίου ἐπιγραφῆς, ἥτις πᾶσαν αἴρει ἀμφιβολίαν σαφῶς φθεγγομένη ὅτι *τόδε ἐστὶ τὸ σῆμα* νεκροῦ τινος, οὗ ἴσως καὶ ὑπάρχει τὸ ὄνομα ἐν τοῖς σωζομένοις γράμμασι (Ἀρείου). Αἱ ἐκ τῶν τοιούτων λοιπὸν πηλίνων πλίνθων ζωοφόροι ἐκόσμουν τὰ *σήματα*. Ἀλλ' ὁποῖά τινα πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ταῦτα τὰ *σήματα*;

Οὐδὲν θὰ ἐκώλυε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦσαν ἐκτισμένα ἐκ λίθου, ἀφ' οὗ ὑπάρχουσι βέβαια παραδείγματα διακοσμήσεως δι' *ὀπτῶν πλίνθων* λιθί-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

νων οἰκοδομημάτων (Dörpfeld, Verwendung von Terrakotten am Geison und Dache griechischer Bauwerke σελ. 12), ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐνταῦθα (ἐν τοῖς λιθίνοις δηλ. οἰκοδημήμασι) εὐλόγως ὑποτίθεται ὅτι ἐξεπήγασεν ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' οὓς ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἰς τὸ πρῶτον ἔτι στάδιον τῆς ἀναπτύξεώς της εὑρίσκετο, ὁπότε δηλ. τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος ἐξ *ὠμῶν πλίνθων* οἰκοδομουμένων μάλιστα τοῦ *ξύλου* καὶ *τοιούτων ὀπτῶν πλίνθων* ἡ χρῆσις ἀναγκαία καὶ ἁρμόζουσα εἰς διακόσμησιν ἦτο (Dörpfeld ἐν Aufsätze E. Curtius gewidmet σελ. 139)· ἀλλ' ὡσαύτως τὸ ξύλον ἀγόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι περιέβαλλε τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ τὰς ἡμετέρας ὀπτὰς πλίνθους καὶ ἂν ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι κατόπιν ἔν τισι παραδείγμασιν ἀντὶ τοῦ ξύλου ἐγίνετο καὶ τοῦ λίθου χρῆσις. Καὶ τῷ ὄντι βλέπομεν ὅτι αἱ τῶν στενῶν πλευρῶν ἐπιφάνειαι εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ὀλίγον ἀκριβῶς ἐπεξειργασμέναι, ὥστε ὁ μεταξὺ δύο παρακειμένων πλίνθων κατὰ τὴν συντοποθέτησιν αὐτῶν ἁρμὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι κεκαλυμμένος, ὡσεὶ ἑκάστη πλίνθος καθ' ὁλοκληρίαν ἐν ἰδίῳ πλαισίῳ ἐμπεριείχετο καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης ὁλοτελῶς κεχωρισμένη ἦτο, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ διπλῆ μέλαινα γραμμὴ ἡ ἑκάστην πλίνθον περιθέουσα μαρτυρεῖ. Καὶ ὅμως δὲν πρέπει πάλιν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ πλίνθοι ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγάλων ἐν τῷ μεταξὺ διαστημάτων, διότι ὄχι μόνον αἱ παραστάσεις αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἑτέρας εἰς τὴν ἑτέραν πλίνθον ἀποτελοῦσι συνέχειαν ἀδιάσπαστον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἀρχομένη ἐπί τινος αὐτῶν εἶχε τὴν συνέχειάν της ἐπὶ τῆς παρακειμένης. Φανερὸν δὲ ὅτι τοῦτο εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἐν τῷ ξύλῳ ἢ ἐν τῷ λίθῳ, εἰ καί, ὡς ἐρρήθη, καὶ τούτου ἡ χρῆσις ἀδύνατος δὲν ἦτο ἐνίοτε.

Ὑπὲρ δὲ τῆς παραδοχῆς ξυλίνων σημάτων, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται καὶ σήμερον ἔτι ὅσοι λίαν πολυδάπανον ὑπολαμβάνουσι διαρκέστερον τοῦ τάφου κόσμον, φαίνεται συνηγοροῦσα καὶ ἡ σύγκρισις σήματος, ὅπερ μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐπιτυμβιδίων μνημείων εἶναι μοναδικὸν μέχρι τοῦδε, τὸ ἐκ Λαμπτρῶν σῆμα (Athen. Mittheilungen XII πίν. 2). Τό τε σχῆμα αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ θρήνου ἀπεικόνισις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σήματος καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν πλαγίων αὐτοῦ πλευρῶν τῶν ἐν ἄλλοις μνημείοις πάσης διακοσμήσεως ἐστερημένων εἶναι πρωτοφανής. Ὁ Winter (ἔ. ἀ. σελ. 107) ὑπέδειξεν ἤδη τὴν συγγένειαν τοῦ μνημείου πρὸς τὰς παραστάσεις τῆς *προθέσεως*· ἐὰν δὲ ἐν αὐτῷ δὲν βλέπομεν ἀπεικονισμένον τὸν ἐν πομπῇ θρηνῳδοῦντα χορόν, ἀλλὰ τοὺς ἐγγύτατα συγγενεῖς μόνον, τὸ πρᾶγμα ἐξηγεῖται ἐξ αὐτοῦ τοῦ μεγέθους τοῦ μνημείου, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν τεχνίτην νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καίρια. Ἐν τῇ παραστάσει τῆς προσόψεως ἐπέδρασε προδήλως τὸ παράδειγμα τῶν συνήθων ἐκείνων νεκρικῶν στηλῶν ἐν αἷς ὑπὸ τὴν κυρίαν παράστασιν εἰκονίζεται ὁ νεκρὸς ἐν ὅλῃ τῇ ἄλλοτε κατὰ τὸν βίον λαμπρότητι αὐτοῦ δηλ. ὡς νεάζων ἱππεύς· ἀντικαθίστα δὲ ἡ παράστασις αὕτη ἐνταῦθα τὴν τῆς κυρίας *προθέσεως* εἰκόνα. Ἀλλ' ἄνευ τῆς προϋπάρξεως παραδειγμάτων τοιούτων ἐκτενῶν ζωοφόρων, αἵτινες, ὡς ἀνωτέρω ἐξ ἄλλων ὁρμώμενοι τεκμηρίων ἐδείξαμεν, εἰς διακόσμησιν σημάτων ἐχρησίμευον, τὸ σύνολον τοῦ ἐκ Λαμπτρῶν μνημείου θὰ ἦτο ἀνεξήγητον. Ἠδυνάμεθα λοιπὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ μνημείῳ (τῷ ἐκ Λαμπτρῶν), οὗ τὴν συγγένειαν πρὸς ξύλινα πρότυπα ἐτεκμήρατο ἤδη ὁ Winter, ἀνευρίσκομεν ἐν σμικρῷ τὴν ἐπανάληψιν τῶν παρ' ἡμῶν προϋποτεθέντων ἐκείνων μεγαλειτέρων νεκρικῶν μνημείων, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὡς ἀποδεδειγμένον νὰ ἐκλάβωμεν ὅτι καὶ ταῦτα ἐπίσης ἐκ ξύλου συνίσταντο. Ἀλλὰ τὰ ἄμεσα πρότυπα τοῦ λιθίνου τούτου σήματος εἶναι αἱ αἰγυπτιακαὶ ξύλινοι κιβωτοί, οἷα ἡ ἀπεικονισθεῖσα ἐν ταῖς Athen. Mittheil. XII σελ. 148· καὶ εἶναι μὲν καὶ αὗται ὡσαύτως ἀπομίμησις μικρῶν οἰκοδομημάτων, ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδόλως ἕπεται ὅτι τοιοῦτον θὰ ἦτο καὶ τῶν παρ' ἡμῶν ζητουμένων νεκρικῶν μνημείων τὸ σχῆμα. Ὡς νέαν ἔνδειξιν τῆς χρήσεως τοῦ ξύλου ἐν τοῖς σήμασι δύναταί τις βεβαίως νὰ ὑπολάβῃ τὸ ἐκ Λαμπτρῶν μνημεῖον, δυσκόλως ὅμως δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὰ νεκρικὰ ἐκεῖνα κτίσματα, περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὅτι ἐκ μόνου ξύλου ἦσαν πεποιημένα. Τὴν χρῆσιν ὅμως τοῦ ξύλου καὶ τῶν ὀπτῶν πλίνθων ἀνεύρομεν ἐν τοῖς ναοῖς, ὧν οἱ τοῖχοι ἐξ ὠμῶν πλίνθων ἦσαν πεποιημένοι, παρὰ τοῖς μείζοσι λοιπὸν τῶν νεκρικῶν τούτων μνημείων ἡ χρῆσις αὐτῶν (τῶν ὠμῶν πλίνθων) δυνάμεθα νὰ διϊσχυρισθῶμεν ἦτο σχεδὸν ἐπίσης ἀναπόφευκτος. Πρὸς δὲ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

τούτοις ἂν κατά τινα ἀττικὸν νόμον[1] ὡρίζετο «ne quis sepulcrum faceret operosius quam quod decem homines effecerint triduo» τοῦτο ἴσα ἴσα μᾶς ἄγει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς κατασκευῆς μεγαλειτέρων μέν τινων νεκρικῶν κτισμάτων, ἀλλ' ὄχι πολυτελῶν λιθίνων σημάτων[2] καὶ ἂν ἀκόμη ἀπηγορεύετο τὸ ἐπιτυμβίδιον μνημεῖον «opere tectorio exornari» τουτέστι νὰ περιαλείψῃ τις χρίσματι, ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη εἶναι ἀκατανόητος διὰ πᾶν ἄλλο εἶδος σημάτων, ὅσα γινώσκομεν, καὶ μόνον ἐπὶ κτισμάτων ἐξ ὠμῶν πλίνθων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ[3]. Τοιοῦτον δὲ κτίσμα ἠδύνατο νὰ εἶναι τὸ ἐν τοῖς Annali 1835 πίν. D,1 ἀπεικονισθὲν (παράβ. Brückner, Ornament und Form der attischen Grabstelen σελ. 77,1. Athen. Mittheil. XII σελ. 112).

Ἂν δὲν στερῶνται ὀρθότητος τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα καὶ τὰ ἰδιόρρυθμα τότε ἐκεῖνα κεράμεα σκεύη, τὰ πρὸ πολλοῦ ὡς *καλυπτῆρες*[1] ὑπολαμβανόμενα ἀποβάλλουσι μέγα μέρος τοῦ παραδόξου αὐτῶν (παράβ. Studniczka, Jahrbuch II σελ. 69. Rayet καὶ Collignon, Céramique grecque σελ. 389. Pottier ἐν τῷ τοῦ Dumont ἔργῳ Céramiques de la Grèce propre I σελ. 381). Μαρτυροῦσι καὶ οὗτοι ὅτι ἐν τοῖς νεκρικοῖς μνημείοις ἐποιοῦντο χρῆσιν καὶ φθαρτοῦ ὑλικοῦ. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁλόκληρος στέγη ἐκ τοιούτων λεπτοφυῶν κεράμων ἐσκεπάζετο· ἀπετέλουν ἁπλῶς τὸν διάκοσμον, ὅστις ἔστεφε ξύλινόν τι μνημεῖον καὶ πρὸς τὴν τούτου ἀετωματοειδῆ κορυφὴν δι' ἥλων ἦσαν προσηλωμένοι. Τοῦτο δὲ καὶ μαρτυρεῖ ἡμῖν συγχρόνως ὅτι οὐδεμίαν ἀληθῆ στέγην ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ νὰ ὑποθέσωμεν ἔχομεν.

PAUL WOLTERS

---

[1] Κικέρων, Περὶ νόμων II, 26.

[2] Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς (παρὰ Κικέρωνι) ἀναφέρεται ῥητῶς εἰς τὰ τοῦ Κεραμεικοῦ σήματα (amplitudines sepulcrorum quas in Ceramico videmus) ὥστε ἡ ὑπόθεσις ὅτι προῦκειτο ἴσως περὶ τῆς ἐπιχώσεως τύμβου (*χώματος*) τινός, οὗ τὸ ὕψος ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις σελ. 958 περιορίζει εἰς «πέντε ἀνδρῶν ἔργον ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον», δὲν ἔχει χώραν.

[3] Τὸ ὅτι παρὰ Κικέρωνι λέγεται πρὸς τούτοις «nec Hermas hos, quos vocant, licebat imponi» δὲν ἕπεται ὅτι ἀπηγορεύετο ἡ ἵδρυσις Ἑρμῶν ἐπὶ τῶν τοιούτων σημάτων ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τάφου ἐν γένει· ἡ δὲ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐπιταφίου λόγου, ἥτις εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν ἀναγράφεται, δικαιοῖ ἡμᾶς νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ ἵδρυσις τῶν Ἑρμῶν ἀπηγορεύετο κυρίως οὐχὶ ὡς τι πολυτελὲς ἵδρυμα, ἀλλ' ὡς τις παρὰ πολὺ μεγάλη τιμὴ ἤ ὥστε παντὶ ἑκάστῳ νὰ ἐπιτρέπηται. Ἐναντίον δὲ τῆς ἐνστάσεως ὅτι δῆθεν τὸ opus tectorium ἠδύνατο ἀναφέρηται εἰς τὴν διακόσμησιν ὑπογαίων *νεκρικῶν θαλάμων*, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τοιοῦτοι τάφοι ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων δὲν ἐγένοντο μέχρι τοῦδε γνωστοὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, κατὰ δὲ τὸν τοῦ Σόλωνος διϊσχυρισμὸν (Πλουτάρχ. Σόλ. 10) «μίαν ἕκαστον Ἀθηναίων ἔχειν θήκην, Μεγαρέων δὲ καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐν μιᾷ κεῖσθαι» οὐδὲ νὰ ὑποτεθῶσιν ὡς ὑπάρξαντες εἶναι δυνατόν.

[1] Ἐν τῷ Literarisches Centralblatt 1889 σελ. 481 ἡ ἑρμηνεία αὕτη θεωρεῖται ἀμφίβολος, προτείνεται δὲ ἡ γνώμη ὅτι ταῦτα ἦσαν σκεύη δι' ὧν ἐσκέπαζον τὸ πρὸς τὰς θυσίας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ χρήσιμον πῦρ ἀπὸ τοῦ ἀνέμου αὐτὸ προφυλάσσοντες. Τὸ μνημονευόμενον ἐκεῖ ἀναγλύφου θραῦσμα τῆς συλλογῆς Santangelo (ἔχω τούτου πρὸ ὀφθαλμῶν σκαρίφημά τι ὃ πρὸ ἐτῶν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐξεπόνησα) δεικνύει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἡμικυκλικόν τι ἐπίθεμα, ὅπερ ἀναμφιβόλως πρὸς τοῦτον ἦν τὸν σκοπὸν πεποιημένον καὶ ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ εὕρηται π. χ. ἐπὶ τῆς Πομπηϊανῆς τοιχογραφίας τῆς εἰκονιζούσης τὸν θάνατον τοῦ Λαοκόοντος (παραβ. Daremberg et Saglio, Dictionnaire des antiquités I, 1 σελ. 352 Annali 1849 σελ. 392. 1867 σελ. 106. 1875 σελ. 274). Ἡ γνώμη ὅμως ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι *καλυπτῆρες* πρὸς τοιοῦτόν τινα ἐχρησίμευον σκοπὸν ἀνασκευάζεται ὄχι μόνον ὑπὸ τῆς συχνῆς αὐτῶν εὑρέσεως ἐν νεκροπόλεσι (πρόσφατον παράδειγμα ἐν τῷ Ἀρχ. Δελτίῳ 1888, σελ. 27, 35· παράβ. πρὸς τούτοις καὶ Athen. Mittheil. XIII σελ. 228) ἀλλὰ πρὸ πάντων ὑπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Studniczka γενομένης ἐρεύνης περὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, προωρισμένων ὄντων νὰ ὦσι ἐπιτεθειμένοι ἐπὶ ὑποκειμένης ἀετωματοειδοῦς βάσεως, καὶ τῶν ὀπῶν δι' ὧν πρὸς ταύτην τὴν βάσιν στερρῶς νὰ προσηλῶνται ἔπρεπε· ἀλλὰ καὶ ἡ σμικρότης αὐτῶν, ἥτις οὐδὲ καὶ τοῦ ἐλαχίστου λόγου ἄξιον πῦρ θὰ ἐπέτρεπε νὰ καίῃ ὑπ' αὐτούς, δὲν συνηγορεῖ βέβαια ὑπὲρ τῆς ἀνωτέρω γνώμης.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72

ΑΤΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

Λιθ. Κ. Γρούνδμαν Αθήνησι.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
19/04/2024 21:21:22 EEST - 3.144.251.72